

Ruhun Varlığı ile İlgili Naklî Deliller

Bir hakikatin araştırılmasında en önemli kaynak “Mütehassıslar”dır. Gelişmiş cemiyetlerin en mümtaz vasıflarından biri ve belki de en önemlisi ihtisasa hürmet ve vazife taksimine riâyettir. İktisadî, içtimaî, ilmî ve fikri sahalarda güvenilir ve sıhhatli bilgi elde etmenin yolu, hayatlarını ve mesâilerini belli bir sahaya hasretmiş mütehassıs kişilere başvurmaktır. İhtisasa hürmet, ilmin izzetinin gereğidir; aklen, dinen, hikmeten ve vicdanen zarurîdir. Bu sebeble, “Ruh nedir? Niçin yaratılmıştır?” sorularına güvenilir cevaplar alabilmek için bu sahanın mütehassıslarını bulmak ve onlara müracaat etmek icabeder.

Şimdi düşünelim: Acaba, ruh ve ruha ait hakikatlar konusunda ilim bize güvenilir bir bilgi verebilir mi? Bilindiği gibi, müsbet ilimler, varlıkları tecrübe ve deney metodu ile incelerler. Hâdiselerin “Nasıl” olduğunu araştırırlar, fakat “Niçin”i üzerinde durmazlar. Şu hâlde, ruh ve ruha ait hakikatlar müsbet ilmin faaliyet sahası dışında kalmaktadır.

Felsefeye gelince: Felsefe hâdiselerin “Niçin”i üzerinde durur, eşyanın özünü araştırır. İnsan, yaratılış, ezel, ebed ve ruh gibi konulardan bahseder. Ancak, felsefe tarihi tetkik edildiğinde görülür ki, ne kadar filozof varsa, âdeta o kadar da tezatlar, tutarsızlıklar, şüpheler vardır. Şu hâlde, hangisinin yolundan gidilecek, hangisinin sözüne itibar edilecektir? Gerçekte, filozofların ekserisi ruhun varlığını kabul etmişlerdir; ancak, ruhun hakikati, mâhiyeti ve gayesinde birçok tezatlara düşmüşler, hakikattan sapmışlardır.

Her şeyin hakikatını araştıran filozoflar, vazifeleri icabı vahyi de araştırsa, incelese ve gerçeğine vâkıf olsalardı, karşılıklarına çıkan derin engelleri suhuletle aşacak, evhamlardan kurtulup insanlara rehber olmaya hak kazanacaklardı.

Felsefî doktrinleri tetkik ettiğimizde görürüz ki, filozofların çoğu maalesef vahyin ziyası altına girmemiş veya girememişlerdir. Onlar, sanki, eşyanın yaratılmasında payları varmış gibi, müstakil ve müstağni konuşmuşlar, ahkâm kesmişlerdir. Kendilerini mükemmel zannedip, acz ve fakrlarını, kusur ve noksanlarını görememişlerdir. Yâni, “Kimin mahlûkuyum?”, “Kimin masnûuyum?”, “Kimin tedbir ve inayeti ile besleniyorum?” diye düşünmemişlerdir. Şayân-ı hayrettir ki, çok güvendikleri fikir ve irâdelerinin de kendileri gibi mahlûk olduğundan gaflet etmişlerdir.

Bilhassa materyalist ve marksist filozoflar, felsefelerinin esasını kin, iğbirar ve inkâr üzerine kurmuşlar; Allah, yaratılış, ruh, ahlâk, inanç, itibar ve faziletle ilgili bütün yüksek hakikatları küfürlerinden gelen bir inatla inkâra sapmışlardır. Maddeye saplanıp, inkar ile kendilerini güya teselli etmek istemişlerdir. Her türlü inanç ve fazilete düşman olup, inkârdan lezzet alan bu habis ruhluların ruh hakkında söz

söylemeye selâhiyetleri yoktur.

Şu hâlde, ruh mevzuunda, ne müsbet ilim erbabı, ne de felsefeciler mütehasşis olamazlar. Bu sahanın asıl söz sahipleri peygamberler (a.s) ve onların vârisleri olan âlimlerdir. Zira o nûrânî zâtlar, kendiliklerinden konuşmazlar, vahy-i îlâhî'ye tercümanlık ederler.

Bir kâide-i mukarreredir ki, **“Yapan bilir, bilen konuşur.”** Bu bakımdan, ruh hakkında kesin ve gerçek hüküm, ruhun yaratıcısı olan Allah'ındır. Evet, bir makinayı kim yapmışsa, onun hakkında söz onun olacaktır. O makinanın yapılış gayesi ve işleyiş tarzı sadece ustasından öğrenilecektir. Sıhhatli bilginin kaynağı budur. İşte bu kaynak **“Menba-ı Hak ve maden-i hakikat”** (Hakkın ve hakikatın kaynağı) olan Kur'ân-ı Azîmüşşân'dır. Kur'ân-ı Kerîm mânâ âleminin güneşidir. Ruhlar onunla nûrlanır, kalbler onunla zulûmattan kurtulur. Bilindiği gibi, Güneş bütün bitkilere, kabiliyetlerine göre feyiz verir; ziyâsıyla onları hayatlandırır. Mânâ âlemimizin Güneşi olan Kur'ân-ı Azîmüşşân da ona uyanların ruhlarına inkişaf, akıllarına istikamet, kalblerine nûr verir.

O, hem maziyi, hem hâli, hem de ebediyeti aydınlatan bir Nurdur. İnkârlardan, ümitsizliklerden, kederlerden tereküp eden cehalet karanlıklarını gönüllerden silip atmıştır. O'nun ziyası altına giren akıllar, nice hakikatların keşfi yanında, kendi efendileri olan ruhlarını da bilmişler ve onların varlığını tasdik etmişlerdir. O ezel güneşi, selim akıllara, ruhun varlığını, hiçbir şüpheye yer bırakmayacak bir kat'iyette göstermiş ve ispat etmiştir. Bu husustaki Âyet-i Kerimelerden birkaçını takdim etmekle yetineceğiz.

1. “Allah yolunda öldürülmüş olanlar için ‘Ölüler’ demeyiniz. Bilâkis onlar diridirler. Fakat siz iyice anlamazsınız.”²

Bu âyetten iki hususu anlıyoruz:

a) Cesedin öldüğünü görmemize rağmen, Cenâb-ı Hakk'ın, **“Ölüler”** demeyiniz buyurması, cesedin dışında ölmeyen bir mâhiyetin varlığını gösteriyor ki, o da ruhtur.

b) Âyet-i Kerîme, o hayatın keyfiyetini, yaşamayanların bilemeyeceklerini beyan ediyor.

Bu âyetle Cenâb-ı Hak, şuur ve aklımızla anlayamadığımız hakikî bir hayatın olduğunu apaçık bildirmektedir.

2. “Allah yolunda öldürülenleri sakın ölüler sanma. Bilâkis onlar Rableri katında diridirler. (Öyle ki, Allah'ın) lütf-ü inayetinden,

kendilerine verdiği (şehidlik mertebesi) ile hepsi de şâd olarak (cennet nimetleriyle) nızıklanırlar. Arkalarından henüz onlara katılamayan (şehid dindaş)ları hakkında da: ‘Onlara hiçbir korku yoktur. Onlar mahzun da olacak değillerdir.’ diye müjde vermek isterler.” 3

Âyet, maddî cesedin öldüğünü görmemiz yanında, Allah’ın inayetine mazhar olan başka bir hayat tabakasından haber veriyor ki, o da şehidlerin hayatıdır. Onlar, sürur ve neş’e içinde Cennet nimetlerinden rızıklanmaktadırlar.

Cenâb-ı Hak bu âyetle, ruhların bedene bağlı olmaksızın kâim olduklarını ve ölümden sonra da baki kaldıklarını ifâde buyurmaktadır.

3. “Şüphesiz âyetlerimizi tanımayan kâfirler var ya, muhakkak ki biz onları yarın bir ateşe yaslıyacağız, derileri piştikçe azabı duysunlar diye kendilerine (tebdilen) başka deriler vereceğiz. Çünkü Allah, izzetine nihayet olmayan bir hikmet sahibidir.”4

Yine bu âyette de yanıp yok olan bir maddeye mukabil, yanmakla yok olmayan bir hakikata işaret ediliyor. O hakikat da ruhtur. Ruh, sabit olup, onun elbisesi olan cesed ise dağılmaya mahkûmdur. Dünyaya geldiğimizden bu yana bedenimizin durmadan değiştiğini, buna karşılık değişmeyen sabit bir hakikatin varlığını hepimiz biliyoruz. Bu dünyada böyle olunca, öbür dünyadaki bu keyfiyeti inkâr etmek, yaşadığımız şu hayatı inkâr etmek kadar divanelik olur.

4. “Sana, ruhu sorarlar. Deki: Ruh, Rabbimin emri (cümlesi)ndedir. (Zaten) size az bir ilimden başkası verilmemiştir.”5

Cenab-ı Hak, bu âyette de ruhun var olduğunu, onun mâhiyet ve keyfiyetini bize perdelediğini ve insanlara bu hususta az bilgi verdiğini beyan buyurmaktadır. Öyleyse, ruhun varlığını kabul akıllılık, mâhiyetini anlamaya zorlanmak ise cerbezendir, abesle iştigaldir.

5. “(Azâbtan biri de) ateştir ki, onlar buna sabah-akşam arzolanacaklar. Kıyametin kopacağı günde, Firavun Hanedanını azabın en çetinine sokun’ (denilecek).”6

Bedenin ölmesine, çürüyüp değişmesine rağmen devam eden bir hakikat olmazsa, Firavun ve Hanedanı azaba nasıl mâruz kalacaktır?

6. “Ey itmi’nana ermiş ruh! Dön Rabbine. Sen O’ndan razı olarak. Haydi gir kullarımın içine. Gir Cennetime.”⁷

Bu âyette de apaçık ruha hitap vardır. Muhatap olmazsa hitap olmaz. Ruhtan rızâ ve kulluk isteniyor. Hâlbuki “yok”tan birşey istenmez.

7. “Allah alır o canları öldükleri zaman; ölmeyenleri de uyuduklarında. Sonra üzerlerinde ölüm hükmünü verdiklerini alıkorda diğerlerini salıverir; bir müsemma ecele kadar. Şüphesiz ki, bunda düşünecek bir kavim için âyetler var.”⁸

Bu âyette, alındığı yahut bir müsemma ecele kadar alıkonulduğu ifâde edilen “can”, ruhtan başkası değildir.

Ruh mevzuunda, takdim ettiğimiz âyet-i kerîmelerden sonra, şimdi de Resûl-i Ekrem Efendimiz’in (s.a.v) Hadîs-i şeriflerinden birkaçını nakledeyim. Her mevzuda olduğu gibi, ruh hakkında da en ihatalı izahı, vahyin ziyası altında, Peygamber-i Zîşân Efendimiz (s.a.v) yapmıştır.

Bütün İlâhî hakikatlarda ve eşyanın mâhiyetine âit esrarda Kur’an’dan sonra en emin kaynak Peygamber Efendimiz’in sözleridir. Zira O Zât (s.a.v), Mi’raç mucizesiyle Sidre-i Müntehâ’yı aşmış, Kâ’b-ı Kavseyn’e varmıştır. Hiçbir nebinin uçamadığı idrâk merhalelerini geçmiş, hiçbir arifin hakkıyla mülâhaza edemediği hakikatları yakînen temaşa etmiştir. Hattâ Cebrail’in seyr ve temaşasının bittiği mıntikalardan gözleri şaşmadan, ayakları dolaşmadan geçmiştir. Hiçbir marifet şehbazının pervaz edemediği bir ufk-u kemâle yükselmiştir. Bütün mükevvenatın idare edildiği en yüksek makamları görmüş, beşerin mukadderatını yazan, kâlemlerin seslerini duymuştur.

Cenâb-ı Hak, O Zât’ı, insanlara hakikati göstermekle vazifelendirip, bütün insaniyete bir nümûne-i imtisal kılmıştır. Nebileri içerisinde hususî iltifatı ile seçtiği O Zât’ı (s.a.v) umumî ve küllî feyze mazhar etmiştir. Bu sebeble O’nun beyan buyurduğu her hakikat, itikad edilmesi lâzım gelen bir vecibedir.

Rivayet olunduğuna göre, Hz. Câbir (r.a) şöyle anlatır:

— *Bir gün, Resûlullah Efendimiz'e sordum:*

— *Yâ Resûlâllah, Cenâb-ı Hak ilk önce neyi yarattı? Cevaben şöyle buyurdular:*

— **Yâ Câbir, Cenâb-ı Hak evvelâ senin Nebî'nin nurunu yarattı. Nûr katresinden ruh katresi halkedildi. Bu ruhtar, evvelâ enbiyâ-i izâmın ruhtarıydı. Onların nefislerinden ise velîlerin, şehidlerin, sırasıyla Allah'a itaat edenlerin ve mü'minlerin ruhtarı yaratıldı... 9**

Hz. Âişe validemiz (r.a) der ki: *"Peygamber (s.a.v)'in şöyle dediğini işittim":*

"Ruhlar muhtelif neviler, toplu gruplar hâlinedir, onlardan birbirini tanıyanlar kaynaşırlar, sevişirler; tanımayanlar ise ayrı ayırırılar." 10

Ebû Hüreyre'den (r.a) gelen bir hadîste, Allah Resûlü (s.a.v) şöyle buyurmuşlardır:

"Mü'minin ruhu bedeninden çıkınca iki melek onu alır, yukarı çıkarırlar. Sema ehli der ki: Bu yer canibinden gelen temiz bir ruhtur. 'Ey temiz ruh, Allah sana ve içinde ömrünü tamamladığın cesedine rahmet eylesin.' Sonra o ruh Azîz ve Celîl olan Rabbine götürülür de Rabb-ı Celîl'i der ki: 'Onu Sidre-i Muntehâ'ya götürün.' Kâfirin ruhu bedeninden çıkınca sema ehli der: 'Bu, yerden gelen habîs, kötü bir ruhtur. Onu da siccîn (Cehennem)'e götürün.' denilecektir." 11

Sevbân'dan rivayet edilen bir hadîs-i şerifte de Resûlullah Efendimiz şöyle buyurmuştur:

"Her kimin ruhu, gayrimeşru bir hazine bırakmadan, günah-ı kebâirle zedelenmeden ve borçtan uzak olarak cesedinden ayrılırsa o cennete girer." 12

İbn-i Abbas (r.a) diyor ki,

Resûlullah (s.a.v) buyurdular ki, **“Kardeşlerinizden birisi şehid olduğu zaman Allah onların ruhlarını (Cennet) kuşların(ın) cevfine koyar. Onlar Cennet’in nehirlerinden içer, meyvelerinden yer, arşın gölgesindeki altından kandillere girerler. Yiyecek, içeceklerinin hoşluğunu ve güzel karşılanmalarını her gördüklerinde derler ki, keşke kardeşlerimiz, Cenâb-ı Hakk’ın bize neler yaptığını (nasıl muamele ettiğini) bilselerdi de, cihaddan geri kalmasalardı ve harbten vazgeçmeselerdi. Azîz ve Celîl olan Allah, ‘Sizin bu arzunuzu ben onlara ulaştıracağım.’ buyurdu ve Resûlüne (s.a.v) ‘Allah yolunda öldürülenleri ölümler sanma, bilakis onlar diridirler. Rableri katında rızıklanmaktadırlar...’ 13 âyetini indirdi.”**

Dipnotlar:

2. Bakara Sûresi, 2/154.
3. Âl-i İmrân sûresi, 3/169-170.
4. Nisâ sûresi, 4/56.
5. İsrâ sûresi, 17/85.
6. Mü’min sûresi, 40/46.
7. Fecr sûresi, 89/27- 30.
8. Zümer sûresi, 39/42.
9. Keşfü’l-Hafâ: 1,265; Mevahibü’l-Ledünniyye Şerhi; 1,46.
10. Buhârî, Enbiya: 2; Müslim, 1,159.
11. Müslim, Cennet: 75.
12. İbn-i Kayyımî’l-Cevzi, s.39-40.
13. İbn-i Kayyımî’l-Cevzi, s.39-40.